

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત અમદાવાદમાં

આર/ક્રીમીનલ અપીલ નં.૫૫૪ ઓફ ૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પીન્ટો

સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

ભાગવાનજીભાઈ બાલુભાઈ મુલિયા

=====

ઉપસ્થીતી:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ તરફે સુશ્રી જુર્ગા ઝવેરી, એ.પી.પી.

સામાવાળા (ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ તરફે રૂલ સર્વ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી એસ.વી. પીન્ટો

તારીખ:૦૨/૦૮/૨૦૨૪

મૌખિક ચુકાદો

=====

૧. અપીલકર્તા – રાજ્ય દ્વારા ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮(૧)(૩) હેઠળ વિદ્વાન પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર અને એડિશનલ સેશન્સ જજ, ૭ મી ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, રાજકોટ (જે હવે પછી 'સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા સ્પેશિયલ સેશન્સ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૬/૨૦૦૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૧૬.૦૬.૨૦૦૭ સામે હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા, સદર વિદ્વાન

નીચલી અદાલતે સામાવાળા - મૂળ આરોપી નં. ૧ ને ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ (જે હવે પછી 'સદર પી.સી. એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમો ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ મુક્ત કરેલ છે. સ્પેશિયલ સેશન્સ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૬/૨૦૦૦ બે આરોપીઓ એટલે કે આરોપી નં. ૧ ભગવાનજીભાઈ બાલુભાઈ મુળિયા અને આરોપી નં. ૨ રાજેશ શશિકાંતભાઈ મિરાણી સામે દાખલ કરવામાં આવેલ હતો અને સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે બંને આરોપીઓને નિર્દોષ મુક્ત કરવાની મહેરબાની કરેલ છે પરંતુ અપીલકર્તા - રાજ્યે હાલના સામાવાળા - મૂળ આરોપી નં. ૧ સામે અપીલ દાખલ કરેલ છે. અનુકૂળતા, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર સામાવાળા જે હવે પછી 'સદર આરોપી નં. ૧' તરીકે ઉલ્લેખિત છે જેમ તે મૂળ કેસમાં હતા.

૨. હાલની અપીલ દાખલ કરવા તરફ દોરી જતા સંબંધિત તથ્યો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ કે સદર આરોપી નં. ૧ વર્ષ ૨૦૦૦ માં રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં વર્કર વર્ગ-૪ તરીકે કામ કરતા હતા અને આરોપી નં. ૨ એડહોક ક્લાર્ક વર્ગ-૩ તરીકે કામ કરતા હતા અને તેઓ જાહેર સેવકો હતા. ફરિયાદી એફ.એસ. મહિડા, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી રાજકોટને માહિતી મળી હતી કે રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન સામાજિક અને આર્થિક રીતે પછાત વર્ગના લોકો માટે "સોશિયલી એન્ડ ઇકોનોમિકલી વીકર સેક્શન" યોજના હેઠળ ફ્લેટ બનાવી રહ્યું હતું અને અરજદારોને ડ્રો પદ્ધતિથી ફ્લેટ ફાળવવામાં આવી રહ્યા હતા. ફાળવણી પત્રો રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને

ફાળવણી પત્ર નં. ૩ માં, લાભાર્થીએ નોટરી સમક્ષ કરવામાં આવેલ રૂ. ૨૦/- ના સ્ટેમ્પ પેપર પર સોગંદનામું આપવાનું હતું અને સોગંદનામાનો મુસદ્દો ઓફિસમાંથી પૂરો પાડવામાં આવતો હતો. કે ફાળવણી પત્ર આપ્યા પછી, લાભાર્થીએ ફાળવણી પત્ર અને રેશન કાર્ડની ઝેરોક્ષ નકલ આપવાની હતી અને તેઓને રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાંથી સોગંદનામાનો મુસદ્દો મળતો હતો. ખાનગી માહિતી મળી હતી કે રૂ. ૨૦/- ના સ્ટેમ્પ પેપર પર સોગંદનામું કરવાનું હોવા છતાં કર્મચારીઓ રૂ. ૧૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી રહ્યા હતા અને કર્મચારીઓ લાભાર્થીઓને રૂ. ૧૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવા દબાણ કરી રહ્યા હતા અને તેથી, તેની ચકાસણી કરવા માટે છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું. વિવેકાનંદનગર, દેવપરા, રાંદલ વિદ્યાલય શેરી, રાજકોટ ખાતે રહેતા લાભાર્થી કરશનભાઈ ગિરધરભાઈ કવાને તારીખ ૨૩.૦૩.૧૯૯૯ નો ફાળવણી પત્ર નં. ૨૪૭૩ મળ્યો હતો અને તેમનો ફાળવણી પત્ર અને તેમના રેશન કાર્ડની ઝેરોક્ષ નકલ લેવામાં આવી હતી અને નવલનગર, શેરી નં. ૯, રાજકોટ ખાતે રહેતા પ્રજલાલ હેમંતરામ નિમાવતને આપવામાં આવી હતી, જેઓ ટ્રેપના ડિકોચ હતા. કે ડિકોચને ટ્રેપ વિશે સમજાવવામાં આવ્યું હતું અને તેઓ સહકાર આપવા સંમત થયા હતા અને પંચ સાક્ષીઓને જોલાવવામાં આવ્યા હતા અને સરકારી નાણાંમાંથી રૂ. ૧૦૦/- લેવામાં આવ્યા હતા જેમાં રૂ. ૫૦/- ના મૂલ્યની એક ચલણી નોટ અને રૂ. ૧૦/- ના મૂલ્યની પાંચ ચલણી નોટો હતી અને એસીબી સ્ટાફના હેડ કોન્સ્ટેબલ એન.ડી. પાંડે દ્વારા પંચ સાક્ષીઓ, ડિકોચની હાજરીમાં એન્ટ્રાસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું નિદર્શન કરવામાં આવ્યું હતું

અને ચલણી નોટો પર એન્ટ્રાસીન પાવડર લગાવી, વાળીને ડિકોચના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. પંચનામું ભાગ-૧ કરવામાં આવેલ અને યોગ્ય રીતે સહી કરવામાં આવી હતી અને ટ્રેપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ડિકોચ અને પંચ સાક્ષી નં. ૧ રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની ઓફિસમાં ગયા અને તે સમયે, સદર આરોપી નં. ૧ એ રૂ. ૧૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી અને ડિકોચે તેમના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાંથી પાવડરવાળી ચલણી નોટો આપી જે સદર આરોપી નં. ૧ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી અને ડિકોચ દ્વારા પૂર્વ-નિર્ધારિત ઇશારો કરવામાં આવ્યા પછી, રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા અને સદર આરોપી નં. ૧ ને પકડી લીધા અને પંચનામું ભાગ-૨ કરવામાં આવેલ અને ઓફિસના કબાટમાંથી પાવડરવાળી ચલણી નોટો કબજે કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદી એફ.એસ. મહિડા, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, રાજકોટ દ્વારા સદર પી.સી. એક્ટની કલમો ૧૨, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી, જે તારીખ ૦૩.૦૫.૧૯૯૯ ના રોજ સી.આર. નં. ૭/૧૯૯૯ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૨. ટ્રેપ લેઇંગ ઓફિસરે સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા અને કરશનભાઈ ગિરધરભાઈ કવાના ફાળવણી પત્ર અને રેશન કાર્ડની નકલ સહિતના જરૂરી દસ્તાવેજો એકત્ર કર્યા અને ફરિયાદપક્ષ માટે મંજૂરીનો હુકમ મળ્યા પછી, રાજકોટની સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ બંને આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી જે સ્પેશિયલ એસીબી કેસ નં. ૬/૨૦૦૦ તરીકે નોંધવામાં

આવ્યો હતો.

૨.૩. આરોપીઓને યોગ્ય રીતે સમન્સ પાઠવવામાં આવ્યા હતા અને ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૨૦૭ ની કાર્યવાહી અનુસર્યા પછી, સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા આંક ૧૪ પર તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું અને આરોપીઓના નિવેદનો અનુક્રમે આંક ૧૫ અને ૧૬ પર નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં, આરોપીઓએ તહોમતનામાની તમામ વિગતોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યા હતા. ફરિયાદપક્ષે તેમના કેસના સમર્થનમાં નીચે મુજબના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા છે.

મૌખિક પુરાવો:

નં.	વિગતો	આંક
૧.	વ્રજલાલ હેમંતમ નિમાવત	૫૦
૨.	પ્રભુદાસ મોરારજીભાઈ	૫૫
૩.	યાસિન્ખાન એ. શેખ	૬૩
૪.	આર.જી. વાઘેલા	૬૭

દસ્તાવેજી પુરાવા:

નં.	વિગતો	આંક
૧	પંચનામા	૫૮
૨	પ્રતિબંધ	૫૯
૩	ફાળવણી પત્ર	૬૪
૪	જમી મેમો	૬૫
૫	એફઆઈઆર	૬૬

૨.૪. વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા કલોઝિંગ પુરસીસ રજૂ કરવામાં આવ્યા પછી, ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળ બંને આરોપીઓનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને વિદ્વાન એ.પી.પી. અને આરોપીના વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળવામાં આવી હતી અને સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, બંને આરોપીઓને તમામ ગુનાઓ માટે નિર્દોષ મુક્ત કરવાની મહેરબાની કરેલ છે.

૩. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા – રાજ્યે સામાવાળા – મૂળ આરોપી નં. ૧ સામે હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે જેમાં મુખ્યત્વે એવું જણાવેલ છે કે નિર્દોષ મુક્તિનો ચુકાદો અને હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પરના

પુરાવાઓથી વિપરીત છે અને સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે ફરિયાદપક્ષ તેનો કેસ વ્યાજબી શંકાઓથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ છે. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં ભૂલ કરી છે અને પુરાવાને તેના વાસ્તવિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાને લીધા વિના સામાવાળાઓને નિર્દોષ મુક્ત કર્યા છે. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે ડિકોચ એવા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧ હેમંતરામ નિમાવતના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકવો જોઈતો હતો, જેમની આંક ૫૦ પર તપાસ કરવામાં આવી છે અને તેમના પુરાવા પરથી, એવું ફલિત થયું છે કે સામાવાળાએ મુદ્દામાલ ચલણી નોટોની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકારી હતી, જે ફોર્મ નં. ૧, ફાળવણી પત્ર અને રેશન કાર્ડ સાથે કબજે કરવામાં આવી હતી. કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી પણ પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં થઈ હતી અને સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે સાક્ષીના પુરાવા પર વિશ્વાસ ન રાખીને કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. કે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૨ ની આંક ૫૫ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી, જેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો છે પરંતુ સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે ખોટી રીતે તારણ કાઢ્યું છે કે પંચ સાક્ષીઓ પૂર્વ-આયોજિત હતા અને પંચ સાક્ષીઓની જુબાની પરથી સ્વીકૃતિ અને રિકવરીનું પાસું સાબિત થયું છે. કે પંચ સાક્ષીઓની જુબાનીમાંથી એવું કશું પ્રતિકૂળ બહાર આવ્યું નથી, જે ફરિયાદપક્ષના કેસને શંકાસ્પદ બનાવે. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે ભૂલભરેલી રીતે તારણ કાઢ્યું છે કે પંચ સાક્ષીઓના પુરાવા માનવાલાયક નથી. તમામ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કર્યા પછી ફરિયાદપક્ષ માટે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. સદર વિદ્વાન નીચલી

અદાલતે માન્યું છે કે મગજનો યોગ્ય ઉપયોગ કર્યા પછી ફરિયાદપક્ષ માટે મંજૂરીનો હુકમ આપવામાં આવ્યો ન હતો અને સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે પુરાવાને તેની વાસ્તવિક અને સાચી ભાવનામાં ધ્યાને લીધા નથી અને ભૂલભરેલી રીતે ફરિયાદપક્ષે સામાવાળાને નિર્દોષ મુક્ત કરેલ સાબિત કર્યા છે. કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરીના તત્વો અને સાક્ષીઓએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે માંગણી કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળાના કબજામાંથી નાણાં કબજે કરવામાં આવ્યા હતા અને સાક્ષીઓના નિવેદન પર શંકા કરવાનું કોઈ કારણ ન હતું. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે નાની વિસંગતતાઓ અથવા નજીવા વિરોધાભાસોને ધ્યાનમાં લીધા છે અને સચોટ અને નોંધપાત્ર કારણો આપ્યા વિના, ફરિયાદપક્ષના કેસ પર અવિશ્વાસ કર્યો છે. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓથી વિપરીત છે અને તેને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા જરૂરી છે.

જ. અપીલકર્તા – રાજ્ય માટે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરીને સાંભળ્યા. બજવણી થઈ હોવા છતાં, સામાવાળા રૂબરૂ કે વકીલ મારફતે હાજર થયા નથી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કર્યું.

જ.૧. વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી આ અદાલતને ફરિયાદપક્ષના સંપૂર્ણ પુરાવાઓમાંથી લઈ ગયા છે અને રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે સામાવાળા સામે કેસ સાબિત કરવા માટે ચાર સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને પાંચ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા છે અને ફરિયાદી, જે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી પોલીસ

સ્ટેશન, રાજકોટ છે તેમને માહિતી મળી હતી કે રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કર્મચારીઓ સામાજિક અને આર્થિક રીતે નબળા વર્ગ યોજનાના લાભાર્થીઓ પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની માંગણી કરી રહ્યા હતા અને ફરિયાદીએ તેની ચકાસણી કરવાનું નક્કી કર્યું હતું અને તે મુજબ, ડિકોચ ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી. કે સાક્ષીઓના પુરાવા પરથી, રેકૉર્ડ પર આવ્યું છે કે સામાવાળાએ ખરેખર રૂ. ૧૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકારી હતી અને તે આરોપીની ઓફિસના કબાટમાંથી કબજે કરવામાં આવી હતી. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલતે યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં પુરાવાને ધ્યાને લીધા નથી અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા જરૂરી છે અને સામાવાળાને તમામ ગુનાઓ માટે દોષિત ઠરાવવા જોઈએ.

૫. સૌ પ્રથમ, હાલના કેસના તથ્યોની ચર્ચા કરતા પહેલા, મલપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કાર્પાટકના કેસમાં ૧૨.૦૨.૨૦૨૪ ના રોજ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૧૬૨/૨૦૧૧ માં પસાર કરવામાં આવેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા નં. ૨૪ થી ૨૬ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૨૪. આપણે સૌ પ્રથમ ફોજદારી અપીલમાં દખલગીરીના અવકાશ અંગે કાયદાની સ્થિતિ વિશે ચર્ચા કરીએ. કારણ કે, તે આ પડકારનો પાયો છે. તે ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે કે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાની ધારણા હોય છે. આ ધારણા ન્યાયિક

કાર્યવાહીના તમામ તબક્કે ચાલુ રહે છે અને જ્યારે કેસ નિર્દોષ મુક્તિમાં સમાપ્ત થાય છે ત્યારે અંતે તે હકીકતમાં પરિણમે છે. જ્યારે કેસ નિર્દોષ મુક્તિમાં સમાપ્ત થાય છે ત્યારે નિર્દોષતાની ધારણા નક્કર બને છે. આવું એટલા માટે છે કારણ કે એકવાર નીચલી અદાલત, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાને લીધા પછી, એવું માને છે કે આરોપી દોષિત ન હતો, ત્યારે ધારણા મજબૂત બને છે અને અપીલમાં તેનું ખંડન કરવા માટે ઉચ્ચ શ્રેણીના અપેક્ષિત છે.

૨૫. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે, નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ અપીલને પાત્ર છે અને તે વિશે કોઈ વિવાદ નથી. તે પણ નિઃશંક છે કે અપીલની સત્તાના ઉપયોગમાં, ઉચ્ચ અદાલત પર રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન અથવા પુનઃવિચાર કરવા પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. જો કે, પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની ઉચ્ચ અદાલતની સત્તા એ લાયકાતવાળી સત્તા છે, ખાસ કરીને જ્યારે પડકાર હેઠળનો હુકમ નિર્દોષ મુક્તિનો હોય. પૂછવામાં આવતો પહેલો અને મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું નીચલી અદાલતે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું સંપૂર્ણ મૂલ્યાંકન કર્યું હતું અને તમામ ભૌતિક પુરાવાઓને યોગ્ય ધ્યાનમાં લીધા હતા. વિચારણા માટેનો બીજો મુદ્દો એ છે કે શું નીચલી અદાલતનો નિષ્કર્ષ ગેરકાયદેસર છે અથવા કાયદાની અથવા હકીકતની ભૂલથી પ્રભાવિત છે. જો નહીં, તો ત્રીજો વિચારણા એ છે કે શું નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ મત એકદમ શક્ય મત છે. નિર્દોષ મુક્તિનો નિર્ણય માત્ર મતના તફાવત પર ઉલટાવવાનો નથી. જે જરૂરી છે તે ગેરકાયદેસરતા અથવા વિકૃતિ છે.

૨૬. એ નોંધવું જોઈએ કે ફોજદારી કેસમાં બે મતોની શક્યતા એ કોઈ

અસાધારણ ઘટના નથી. 'ટુ-વ્યૂ થિયરી' ને અદાલતો દ્વારા ન્યાયિક રીતે માન્યતા આપવામાં આવી છે અને જ્યારે પુરાવાના મૂલ્યાંકનના પરિણામે સમાન રીતે બુદ્ધિગમ્ય બે મતો આવે છે ત્યારે તે અમલમાં આવે છે. જો કે, વિવાદનો ઉકેલ આરોપીની તરફેણમાં લાવવાનો હોય છે. કારણ કે, આરોપીની નિર્દોષતાની તરફેણમાં સમાન રીતે બુદ્ધિગમ્ય મતનું અસ્તિત્વ એ જ ફરિયાદપક્ષના કેસમાં વાજબી શંકા છે. તદુપરાંત, તે નિર્દોષતાની ધારણાને વધુ મજબૂત બનાવે છે. અને તેથી, જ્યારે બે મતો શક્ય હોય, ત્યારે આરોપીની નિર્દોષતાની તરફેણમાં હોય તેને અનુસરવો એ કાર્યવાહીનો સૌથી સલામત માર્ગ છે. વધુમાં, તે પણ પ્રસ્થાપિત છે કે જો નિર્દોષ મુક્તિના કેસમાં નીચલી અદાલતનો મત બુદ્ધિગમ્ય મત હોય, તો ઉચ્ચ અદાલત માટે પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરીને આરોપીને દોષિત ઠરાવવાનું ખુલ્લું નથી. જો આવો માર્ગ માન્ય હોય, તો કાયદાની નજરમાં અધિકારો અને જવાબદારીઓ નક્કી કરવાનું વ્યવહારિક રીતે અશક્ય બની જશે. સેલ્વરાજ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટકમાં,

"૧૩. નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને ધ્યાનમાં લેતા અને પુરાવાઓના મૂલ્યાંકન પર, અમારા સુવિચારિત મતમાં, નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ મત શક્ય હતો. આમ, ઉચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદામાં દખલગીરી કરવી જોઈતી ન હતી. આ અદાલતે જગન એમ. શેષાદ્રી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ટી.એન. [(૨૦૦૨) ૯ એસ.સી.સી. ૬૩૯] માં એવું ઠરાવ્યું છે કે નિર્દોષ મુક્તિ નોંધતી વખતે નીચલી અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલ પુરાવાનું મૂલ્યાંકન વ્યાજબી મત છે, તેથી અપીલમાં દખલગીરી કરવાની પરવાનગી નથી. નિર્દોષ

મુકિતને ઉલટાવતી વખતે ઉચ્ચ અદાલતની ફરજ વિશે આ અદાલતે નીચે મુજબ વ્યવહાર કર્યો છે:

"૯. ...અમને એ અવલોકન કરવાની ફરજ પડી છે કે ઉચ્ચ અદાલત નિર્દોષ મુકિત સામેની અપીલ સાથે કામ કરી રહી હતી. તેને તે વિવિધ કારણો સાથે વ્યવહાર કરવાની અને તે કારણોને દૂર કરવાની જરૂર હતી જેના આધારે નિર્દોષ મુકિત આધારિત હતી. તેણે આવું કર્યું નથી. નિર્દોષ મુકિત સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે સલાહભર્યા સિદ્ધાંતોની ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા અવગણના કરવામાં આવી છે. જો નીચલી અદાલત દ્વારા પુરાવાના મૂલ્યાંકનમાં કોઈ ખામી ન હતી, જેમ કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં ખરેખર કોઈ દર્શાવવામાં આવી નથી, તો નિર્દોષ મુકિતના હુકમને બાજુ પર રાખી શકાય નહીં. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ મત વ્યાજબી મત હતો અને કલ્પનાના કોઈપણ વ્યાપ દ્વારા એવું કહી શકાય કે અન્ય મત શક્ય હતો, તો પણ તે નિર્દોષ મુકિતના હુકમને બાજુ પર રાખવા માટે પૂરતું મજબૂત કારણ ન હતું.""

(ભારપૂર્વક) સંજીવ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એચ.પી. માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સંબંધિત નિર્ણયોનું વિશ્લેષણ કર્યું અને નિર્દોષ મુકિતના હુકમમાંથી અપીલ નક્કી કરતી વખતે અપીલ અદાલતના અભિગમનો સારાંશ આપ્યો. તેણે આ રીતે અવલોકન કર્યું:

"૭. તે સારી રીતે પ્રસ્થાપિત છે કે:

૭.૧. નિર્દોષ મુકિત સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે, જો અપીલ

અદાલતનો એવો મત હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્દોષ મુક્તિ ઉલટાવવાને પાત્ર છે તો આરોપીને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં નીચલી અદાલતે જે કારણોને ધ્યાનમાં લીધા હતા તેની સાથે વ્યવહાર કરવો આવશ્યક છે (જુઓ વિજય મોહન સિંઘ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, અનવર અલી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એચ.પી.)

૭.૨. નીચલી અદાલત દ્વારા નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ સાથે, ફોજદારી બાબતમાં નિર્દોષતાની સામાન્ય ધારણા વધુ મજબૂત બને છે (જુઓ એટલી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી.)

૭.૩. જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ પરથી બે મતો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નિર્દોષ મુક્તિ સામેની અપીલમાં દખલગીરી કરવામાં અત્યંત ધીમા રહેવું જોઈએ (જુઓ સામ્બાસિવન વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરળ)."

૫.૨ ફકરા – ૩૬ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે, મલપ્પા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૩૬. આપણું ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્ર આવશ્યકપણે એ વચન પર આધારિત છે કે કોઈ પણ નિર્દોષને દોષિત ઠેરવવો જોઈએ નહીં. ફોજદારી કાયદાના તમામ રક્ષણાત્મક ઉપાયો અને ન્યાયશાસ્ત્રીય મૂલ્યો, ન્યાયની કોઈપણ નિષ્ફળતાને રોકવાના હેતુથી છે. નિર્દોષ મુક્તિમાંથી અપીલ નક્કી કરતી વખતે જે સિદ્ધાંતો અમલમાં આવે છે તેનો સારાંશ આ રીતે આપી શકાય:

(I) પુરાવાનું મૂલ્યાંકન એ ફોજદારી ન્યાયિક કાર્યવાહીનું મુખ્ય તત્વ છે અને

આવું મૂલ્યાંકન વ્યાપક હોવું જોઈએ – જેમાં તમામ પુરાવાઓ, મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી સામેલ હોય;

(II) પુરાવાનું આંશિક અથવા પસંદગીયુક્ત મૂલ્યાંકન ન્યાયની નિષ્ફળતામાં પરિણમી શકે છે અને તે પોતે જ પડકારનું કારણ છે;

(આઈઆઈઆઈ) જો અદાલત, પુરાવાના મૂલ્યાંકન પછી, એવું માને કે બે મતો શક્ય છે, તો સામાન્ય રીતે આરોપીની તરફેણમાં હોય તેને અનુસરવો જોઈએ;

(IV) જો નીચલી અદાલતનો મત કાયદેસર રીતે બુદ્ધિગમ્ય મત હોય, તો વિપરીત મતની માત્ર શક્યતા નિર્દોષ મુક્તિને ઉલટાવવાનું વાજબી ઠેરવશે નહીં;

(V) જો અપીલ અદાલત પુરાવાના પુનઃમૂલ્યાંકન પર અપીલમાં નિર્દોષ મુક્તિને ઉલટાવવા તરફ ઝુકાવ ધરાવતી હોય, તો તેણે નીચલી અદાલત દ્વારા નિર્દોષ મુક્તિ માટે આપવામાં આવેલા તમામ કારણોને સ્પષ્ટપણે સંબોધવા જ જોઈએ અને તમામ તથ્યોને આવરી લેવા જોઈએ;

(VI) નિર્દોષ મુક્તિથી દોષિત ઠરાવવાના ઉલટાવવાના કેસમાં, અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલતના નિર્ણયમાં ગેરકાયદેસરતા, વિકૃતિ અથવા કાયદા કે હકીકતની ભૂલ દર્શાવવી જ જોઈએ.

પ.૩ નીચ જ દત્તા વિરુદ્ધ સ્ટેટ (ગવર્નમેન્ટ ઓફ એન.સી.ટી. ઓફ દિલ્હી), જે ૨૦૨૨ ૦ સુપ્રીમ (એસસી) ૧૨૪૮ માં નોંધાયેલ છે, તેના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત નં. ૬૮ માં અવલોકન કર્યું છે, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૬૮. ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી જે ફલિત થાય છે તે નીચે મુજબ છે:

(એ) સદર અધિનિયમની કલમો ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળ આરોપી જાહેર સેવકનો ગુનો પ્રસ્થાપિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદિત હકીકત તરીકે જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકૃતિની સાબિતી એ એક આવશ્યક શરત છે.

(બી) આરોપીનો ગુનો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે સૌ પ્રથમ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને ત્યારપછીની સ્વીકૃતિ હકીકત તરીકે સાબિત કરવી પડે છે. આ વિવાદિત હકીકત કાં તો પ્રત્યક્ષ પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે જે મૌખિક પુરાવા અથવા દસ્તાવેજી પુરાવાના રૂપમાં હોઈ શકે છે.

(સી) વધુમાં, પ્રત્યક્ષ મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની ગેરહાજરીમાં વિવાદિત હકીકત, એટલે કે, ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકૃતિની સાબિતી સંજોગોજન્ય પુરાવા દ્વારા પણ સાબિત કરી શકાય છે.

(ડી) વિવાદિત હકીકત સાબિત કરવા માટે, એટલે કે, જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકૃતિ, નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં રાખવા પડે છે:

(i) જો જાહેર સેવક તરફથી કોઈ માંગણી કર્યા વિના લાંચ આપનાર દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર હોય અને બાદમાં ફક્ત ઓફર સ્વીકારે અને ગેરકાયદેસર લાંચ મેળવે, તો તે સદર અધિનિયમની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકૃતિનો કેસ છે.

આવા કિસ્સામાં, જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉથી માંગણી હોવી જરૂરી નથી.

(ii) બીજી બાજુ, જો જાહેર સેવક માંગણી કરે છે અને લાંચ આપનાર માંગણી સ્વીકારે છે અને માંગેલી લાંચ આપે છે જે બદલામાં જાહેર સેવક દ્વારા મેળવવામાં આવે છે, તો તે મેળવવાનો કેસ છે. મેળવવાના કિસ્સામાં, ગેરકાયદેસર લાંચ માટે અગાઉની માંગણી જાહેર સેવક તરફથી ઉદ્ભવે છે. આ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (આઈઆઈ) હેઠળનો ગુનો છે.

(ii) ઉપરના (આઈ) અને (આઈઆઈ) બંને કિસ્સાઓમાં, લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને જાહેર સેવક દ્વારા માંગણી અનુક્રમે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદિત હકીકત તરીકે સાબિત થવી જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અન્ય કશા વગર ગેરકાયદેસર લાંચની માત્ર સ્વીકૃતિ અથવા પ્રાપ્તિ તેને સદર અધિનિયમની અનુક્રમે કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૩(૧)(ડી), (આઈ) અને (આઈઆઈ) હેઠળ ગુનો બનાવશે નહીં. તેથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ, ગુનો સાબિત કરવા માટે, લાંચ આપનાર તરફથી એક ઓફર ઉદ્ભવવી જોઈએ જે જાહેર સેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે જે તેને ગુનો બનાવશે. તેવી જ રીતે, જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉની માંગણી જ્યારે લાંચ આપનાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે અને બદલામાં કોઈ ચૂકવણી કરવામાં આવે જે જાહેર સેવક દ્વારા પ્રાપ્ત થાય, તો તે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી) અને (આઈ) અને (આઈઆઈ) હેઠળ મેળવવાનો ગુનો બનશે.

(ઈ) ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકૃતિ અથવા મેળવવા અંગેની હકીકતની ધારણા અદાલત દ્વારા અનુમાનના રૂપમાં માત્ર ત્યારે જ કરી શકાય

જ્યારે પાયાની હકીકતો સંબંધિત મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા સાબિત થઈ હોય અને તેની ગેરહાજરીમાં નહીં. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા માંગણીની હકીકત સાબિત કરવામાં આવી છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે હકીકતની ધારણા ઊભી કરવાનો વિવેકાધિકાર અદાલતને છે. અલબત્ત, હકીકતની ધારણા આરોપી દ્વારા ખંડનને પાત્ર છે અને ખંડનની ગેરહાજરીમાં ધારણા ઊભી રહે છે.

(એફ) જો ફરિયાદી 'હોસ્ટાઈલ' થઈ જાય, અથવા મૃત્યુ પામ્યા હોય અથવા ન્યાયિક કાર્યવાહી દરમિયાન તેનો પુરાવો આપવા માટે ઉપલબ્ધ ન હોય, તો ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અન્ય કોઈપણ સાક્ષીનો પુરાવો આપીને સાબિત કરી શકાય છે જે ફરીથી પુરાવો આપી શકે છે, કાં તો મૌખિક રીતે અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા અથવા ફરિયાદપક્ષ સંજોગોજન્ય પુરાવા દ્વારા કેસ સાબિત કરી શકે છે. ન્યાયિક કાર્યવાહી રદબાતલ થતી નથી કે તે આરોપી જાહેર સેવકના નિર્દોષ મુક્તિના હુકમમાં પરિણમતી નથી.

(જી) જ્યાં સુધી સદર અધિનિયમની કલમ ૭ નો સંબંધ છે, વિવાદિત હકીકતોની સાબિતી પર, કલમ ૨૦ અદાલતને એવી ધારણા ઊભી કરવાનો આદેશ આપે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચ સદર કલમમાં દર્શાવેલ હેતુ અથવા ઇનામ માટે હતી. સદર ધારણા અદાલત દ્વારા કાનૂની ધારણા અથવા કાયદામાં ધારણા તરીકે ઊભી કરવાની હોય છે. અલબત્ત, સદર ધારણા પણ ખંડનને પાત્ર છે. કલમ ૨૦ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (આઈઆઈ) ને લાગુ પડતી નથી.

(એચ) અમે સ્પષ્ટતા કરીએ છીએ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ કાયદામાં ધારણા એ બિંદુ (ઇ) માં ઉપર ઉલ્લેખિત હકીકતની ધારણાથી અલગ છે કારણ કે પ્રથમ ફરજિયાત ધારણા છે જ્યારે બાદની ધારણા પ્રકૃતિમાં વિવેકાધીન છે."

૬. નિર્દોષ મુક્તિની અપીલો સંબંધિત કાયદો સારી રીતે સ્પષ્ટ છે અને તે કાયદાના પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંતો છે કે નિર્દોષ મુક્તિની અપીલોમાં, અપીલ અદાલત પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરી શકે છે અને જો નિર્દોષ મુક્તિના તારણો વિફૂત અથવા ગેરકાયદેસર હોય તો જ અપીલ અદાલત દખલગીરી કરી શકે છે પરંતુ જો એવું જણાય કે સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલ મત શક્ય છે તો અપીલ અદાલતે તેમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં. કે દખલગીરી અંગે અપીલ અદાલત પર કોઈ સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ નથી પરંતુ સંપૂર્ણ પુરાવાની સમીક્ષા અને પુનઃમૂલ્યાંકન થવું જોઈએ.

૭. આરોપી સામેનો ચાર્જ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે આંક ૫૦ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧ પ્રજલાલ હેમંતરામ નિમાવતની તપાસ કરી છે અને સાક્ષી ડિકોય છે, જેમણે જણાવ્યું છે કે તેમને ૦૩.૦૪.૧૯૯૯ ના રોજ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર મહિડા સાહેબ દ્વારા એસીબી ઓફિસમાં બોલાવવામાં આવ્યા હતા. કે તેમને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર મહિડા સાહેબને મળેલી ખાનગી માહિતી વિશે જાણ કરવામાં આવી હતી અને ડિકોય ટ્રેપની વિગતો તેમને સમજાવવામાં આવી હતી. કે પંચ સાક્ષીઓને બોલાવવામાં આવ્યા હતા પરંતુ તેઓ પંચ સાક્ષીઓના નામ

જાણતા નથી અને કેટલીક ચલણી નોટો પર પાવડર લગાવીને તેમના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવ્યો હતો. કે તેઓ અને પંચ સાક્ષી નં. ૧ રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં હાઉસિંગ વિભાગમાં ગયા હતા અને તેઓ સોગંદનામા માટે લાભાર્થીઓની લાઈનમાં ઊભા રહ્યા હતા. કે તેમની પાસે કરશનભાઈ ગિરધરભાઈ કવાનું રેશન કાર્ડ અને ફાળવણી પત્ર હતું અને તેમણે સોગંદનામાનો મુસદ્દો માંગ્યો હતો અને તે સમયે, સદર આરોપી નં. ૧ એ રૂ. ૧૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી. કે તેમણે પૂછ્યું કે જ્યારે સોગંદનામું રૂ. ૨૦/- ના સ્ટેમ્પ પેપર પર કરવાનું હતું ત્યારે તેઓ રૂ. ૧૦૦/- ની માંગણી શા માટે કરી રહ્યા હતા અને સદર આરોપી નં. ૧ એ તેમને કહ્યું કે સ્ટેમ્પ માટે રૂ. ૨૦/- અને નોટરી માટે રૂ. ૩૦/- અને સ્ટાફ માટે બાકીના રૂ. ૫૦/-. કે તેમણે ભાવતાલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો પરંતુ તેમને રકમ આપવા અથવા લાઈનમાંથી બહાર નીકળી જવા જણાવાયું અને તેથી, તેમણે પાવડરવાળી ચલણી નોટો આપી અને પૂર્વ-નિર્ધારિત ઇશારો આપ્યો. કે સદર આરોપી નં. ૧ એ તેમના જમણા હાથથી રકમ લીધી હતી અને રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા અને આરોપીને પકડી લીધા અને ચલણી નોટો કબજે કરી, જેમાં રૂ. ૫૦/- ના મૂલ્યની એક ચલણી નોટ અને રૂ. ૧૦/- ના મૂલ્યની પાંચ ચલણી નોટો હતી જે કરશનભાઈ ગિરધરભાઈ કવાના નામ પરના ફાળવણી અને રેશન કાર્ડની નકલ સાથે કબાટમાં મૂકવામાં આવી હતી.. કે અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને સાક્ષીએ સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત સમક્ષ ચલણી નોટો ઓળખી કાઢી છે. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીઓએ જણાવ્યું છે

કે તેઓ ટ્રેપના દિવસ પહેલાં ક્યારેય રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની ઓફિસમાં ગયા ન હતા અને તેઓ જાણતા ન હતા કે તેમને ક્યાં જવાનું છે. કે તેઓ ડ્રાઇવર હતા અને ઉત્તર ભારત અને દક્ષિણ ભારતની ટુર પ્રોગ્રામમાં લઈ જતા હતા. કે તેમણે એ દર્શાવ્યું નથી કે તેમને ક્યાંથી બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમને યાદ નથી કે તેઓ એસીબી ઓફિસમાં ગયા પછી પંચ સાક્ષીઓ આવ્યા હતા કે કેમ. કે એસીબી ઓફિસમાં તેમની તલાશી લેવામાં આવી ન હતી અને તેમણે પાવડરવાળી ચલણી નોટો સાથે કાગળો ડાબા શર્ટના ખિસ્સામાં મૂક્યા હતા. કે તેમણે કાગળો સદર આરોપી નં. ૧ ને આપ્યા હતા અને ચલણી નોટો સાથે દરેક વ્યક્તિનું ફોર્મ પિન કરીને કબાટમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું. કે નોટરીનું સરનામું આપવામાં આવ્યું ન હતું અને સદર આરોપી નં. ૧ પટાવાળા હતા અને ફોર્મ, ફાળવણી પત્ર અને રેશન કાર્ડની નકલ સ્વીકારી રહ્યા હતા. કે સદર આરોપી નં. ૧ સાથેની વાતચીત પરથી, તેમને જાણવા મળ્યું કે સદર આરોપી નં. ૧ એ પોતાના માટે કોઈ રકમ લેવાની ન હતી.

૮. ફરિયાદપક્ષે આંક ૫૫ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૨ પ્રભુદાસભાઈ મોરારજી આઠઠક્કરની તપાસ કરી છે અને સાક્ષી પંચ સાક્ષી છે, જેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો છે અને ૦૩.૦૫.૨૦૦૯ ના રોજ બનેલી તમામ ઘટનાઓનું વર્ણન કર્યું છે, જ્યારે તેઓ અને અન્ય પંચ સાક્ષી પંકજકુમાર પ્રેમજીભાઈ વરિયા તેમના ઉપરી અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી સૂચના મુજબ એસીબી ઓફિસમાં ગયા હતા. પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર મહિડા સાહેબ દ્વારા

ગોઠવવામાં આવનાર ડિકોય ટ્રેપ વિશે તેમને સમજાવવામાં આવ્યું હતું અને સાક્ષીએ એન્થ્રાસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પના નિદર્શન વિશે વર્ણન કર્યું છે જે તેમની હાજરીમાં હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ચલણી નોટો પર એન્થ્રાસીન પાવડર લગાવવામાં આવ્યો હતો અને ડિકોયના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેણે વાદળી રંગનો શર્ટ પહેર્યો હતો. કે તેઓ અને વ્રજલાલ નિમાવત રાજકોટ મ્યુનિસિપાલિટી કમ્પાઉન્ડમાં ગયા હતા અને જ્યારે તેઓ ઓફિસમાં ગયા, ત્યારે ડિકોયે સોગંદનામાના મુસદ્દાની માંગણી કરી હતી અને કલાર્ક દ્વારા તેમને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ સોગંદનામાના મુસદ્દાનું શું કરશે અને ડિકોયે જવાબ આપ્યો કે તેઓ સોગંદનામું દાખલ કરશે. ડિકોયે ત્યારબાદ કલાર્કને પૂછ્યું કે સોગંદનામા માટે કયા દસ્તાવેજોની જરૂર પડશે અને તેમને કહેવામાં આવ્યું કે ફાળવણી પત્ર અને ફૂપનની ઝેરોક્ષ અને તેમણે કરશનભાઈ ગિરધરભાઈ કવાનો ફાળવણી પત્ર અને ફૂપન આપ્યા હતા. કે ડિકોયે પૂછ્યું કે તેમને કેટલી રકમ ચૂકવવી પડશે અને કલાર્કે જવાબ આપ્યો "રૂ. ૧૦૦/-" અને ત્યારપછી, ડિકોયે પૂછ્યું કે જો સ્ટેમ્પ રૂ. ૨૦/- નો છે તો તેઓ શા માટે રૂ. ૧૦૦/- એકત્ર કરી રહ્યા છે અને કલાર્કે જવાબ આપ્યો કે સ્ટેમ્પ પેપર માટે રૂ. ૨૦/- અને નોટરીના ખર્ચ માટે રૂ. ૩૦/- અને તેમની મજૂરી માટે રૂ. ૫૦/-. કે ડિકોયે તે ચલણી નોટો તેમના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાંથી કાઢી અને કલાર્કને આપી, જેમણે તેને ફાળવણી અને ફૂપન સાથે પિન કરી અને કબાટમાં મૂકી. કે અલ્ટ્રાવાયોલેટ પરીક્ષણમાં સદર આરોપી નં. ૧ ના હાથ એન્થ્રાસીન પાવડરના નિશાનો સાથે મળી આવ્યા હતા.

આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે સદર આરોપી નં. ૧ ને ડિકોયની અરજી સ્વીકારતા જોયા નથી અથવા સદર આરોપી નં. ૧ ને અરજી કબાટમાં મૂકતા જોયા નથી. કે તેઓ ડિકોય અને આરોપી વચ્ચેની વાતચીત સાંભળી શક્યા ન હતા કારણ કે તેઓ દૂર હતા અને તેમણે ડિકોયને આરોપીને રકમ આપતા જોયા નથી. કે તરત જ ડિકોય ગેલેરીમાં ગયા હતા અને કબાટ લોબીમાંથી દેખાતું ન હતું. કે તેઓ જાણતા નથી કે આરોપીએ કાગળ સાથે ચલણી નોટો પિન કરી હતી કે કેમ. કે તેઓ કહી શકતા નથી કે તેમની હાજરીમાં કોઈ લેખન કાર્ય કરવામાં આવ્યું હતું કે કેમ અને તેમણે રાજકોટ મ્યુનિસિપાલિટી ઓફિસમાં તેમની સહી કરી હતી. રૂ. ૧૦૦/- વિશેની વાતચીત ઓફિસમાં થઈ હતી અને તેમને યાદ નથી કે તેમણે ફરિયાદ પર સહી કરી હતી કે કેમ. કે તેમણે પંચનામું લખાવ્યું ન હતું અને તેઓ જાણતા નથી કે પંચનામું કોણે લખાવ્યું હતું અને તેમણે તેમની જુબાની પહેલાં પંચનામું વાંચ્યું હતું અને આરોપી અને ડિકોય વચ્ચેની વાતચીતનું વર્ણન કરી શકતા હતા કારણ કે તેમણે પંચનામું વાંચ્યું હતું. કે તેઓ જાણતા નથી કે તપાસ અધિકારી દ્વારા આરોપીના કપડાં કબજે કરવામાં આવ્યા હતા કે કેમ.

૯. કે ફરિયાદપક્ષે આંક ૬૩ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૩ ચાસીનખાન અહમદખાન શેખની તપાસ કરી છે અને સાક્ષી તપાસ અધિકારી છે, જેમણે ટ્રેપ લેઈંગ ઓફિસર પાસેથી તપાસ સંભાળી હતી. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર એફ.એસ. મહિડા દ્વારા ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને

તપાસ તેમને સોંપવામાં આવી હતી. કે તેમણે નોટરી અને વકીલોના નિવેદનો નોંધ્યા હતા, જેમણે સોગંદનામા કરનાર વ્યક્તિઓની ઓળખ કરી હતી.

૧૦. ફરિયાદપક્ષે આંક ૬૭ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૪ રાજેન્દ્રસિંહ ઘનશ્યામસિંહ વાઘેલાની તપાસ કરી છે અને સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, રાજકોટ તરીકે કામ કરતા હતા અને આ બાબતની તપાસ તેમને સોંપવામાં આવી હતી અને તેમણે આરોપી નં. ૨ ની ધરપકડ કરી હતી અને ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી.

૧૧. કેસના રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલ ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવાના ઝીણવટભર્યા પૃથ્થકરણ પર, સદર આરોપી નં. ૧ દ્વારા કરવામાં આવેલ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અંગે કોઈ પુરાવો નથી અને રેકૉર્ડ પર છે કે સદર આરોપી નં. ૧ પટાવાળા હતા. પંચ સાક્ષીએ માંગણી અંગેની વાતચીત સાંભળી નથી અને જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી અને આરોપી વચ્ચે વાતચીત થઈ તે સમયે તેઓ દૂર ઉભા હતા. વધુમાં, સરતપાસ દરમિયાન, પંચ સાક્ષીએ આરોપી અને ડિકોચ વચ્ચે થયેલી વાતચીતનું શબ્દશઃ પુનરાવર્તન કર્યું હોવા છતાં, ઉલટતપાસમાં, તેમણે ઇનકાર કર્યો છે કે તેમણે આરોપી અને ડિકોચ વચ્ચેની વાતચીત સાંભળી હતી. પંચ સાક્ષીએ આરોપીને નાણાંની રકમ સ્વીકારતા કે ફોર્મ, ફાળવણી પત્ર અને રેશન કાર્ડ સાથે ચલણી નોટો પિન કરતા જોયા નથી અને કોઈ પણ આરોપીને ઓફિસના કબાટમાં કાગળોનો જથ્થો મૂકતા જોયા નથી. કે ચલણી નોટો સાથે ફોર્મ કોણે સ્વીકાર્યું હતું તે અંગે કોઈ પુરાવો નથી

અને કોઈ પણ આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરવામાં આવી હોવાનો કોઈ પુરાવો નથી. જો પંચનામા અને પંચ સાક્ષીઓના પુરાવાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો આરોપીની ઓફિસના કબાટમાંથી રિકવરી કરવામાં આવી છે પરંતુ, ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ ખરેખર કોણે માંગી હતી તે અંગે કોઈ સ્પષ્ટ અને સચોટ પુરાવો નથી. રેકૉર્ડ પર છે કે ફરિયાદી અને ટ્રેપ લેઇંગ ઓફિસર એફ.એસ. મહિડા મૃત્યુ પામ્યા છે અને સદર વિજ્ઞાન નીચલી અદાલત સમક્ષ તેમની તપાસ થઈ શકી નથી અને પંચનામા સિવાય કે જે પંચ સાક્ષીઓ દ્વારા લખાવવામાં આવેલ નથી, આરોપીની ઓફિસના કબાટમાંથી પાવડરવાળી ચલણી નોટોની રિકવરી અંગે કોઈ સમર્થનકારી પુરાવો નથી.

૧૨. ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવા અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમના ઝીણવટભર્યા પુનઃમૂલ્યાંકન પર, એવું જણાય છે કે સદર વિજ્ઞાન નીચલી અદાલતે રેકૉર્ડ પરના તમામ પુરાવાઓનું સંપૂર્ણ મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને પુરાવાના તમામ ભૌતિક પુરાવાઓને યોગ્ય ધ્યાનમાં લીધા છે. સદર વિજ્ઞાન નીચલી અદાલતે તમામ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની ચર્ચા કરી છે અને જો નીરજ દત્તા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં બંધારણીય બેંચ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના પ્રકાશમાં ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવાની તપાસ કરવામાં આવે, તો એવું જણાય છે કે સદર વિજ્ઞાન નીચલી અદાલત એવા તારણો પર પહોંચી છે જે કાનૂની અને યોગ્ય છે અને કાયદા કે તથ્યોની કોઈ ભૂલો નથી. વધુમાં, આરોપીને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં સદર વિજ્ઞાન નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં

આવેલ મત એકદમ શક્ય છે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને નિર્દોષ મુક્તિના હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા અને વિકૃતિ નથી.

૧૩. મલપ્પા (ઉપર મુજબ) અને નીરજ દત્તા (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયોમાં કાયદાની પ્રસ્થાપિત સ્થિતિ અને ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓના મૂલ્યાંકનને ધ્યાનમાં રાખીને, સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો વાજબી છે અને, આ અદાલતનો એવો સુવિચારિત મત છે કે સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત આરોપી પર મુકવામાં આવેલ આરોપોમાંથી તેમને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં સંપૂર્ણપણે વાજબી હતી. સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો એકદમ ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી આચરવામાં આવી નથી અને આ અદાલત સદર વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને નિર્દોષ મુક્તિના પરિણામી હુકમ સાથે સંપૂર્ણપણે સંમત છે.

૧૪. આ અદાલતને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં દખલ કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી અને હાલની અપીલ ગુણદોષ વગરની છે અને પરિણામે, તે નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૫. સદર વિદ્વાન પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર અને એડિશનલ સેશન્સ જજ, ૭ મી ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, રાજકોટ દ્વારા સ્પેશિયલ સેશન્સ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૬/૨૦૦૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૬.૦૬.૨૦૦૭ નો વાદગ્રસ્ત

ચુકાદો અને નિર્દોષ મુકિતનો હુકમ આથી કાયમ રાખવામાં આવે છે.

૧૬. જામીન ખત રદ કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પાછા મોકલવામાં આવે.

સહી/-

(એસ. વી. પિન્ટો,

ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.